

Pilietiška ir aktyvi diaspora - svarbi jėga ginant Lietuvą

Diasporos įsitraukimas į pilietinį pasipriešinimą ir Lietuvos gynybą - vienas pagrindinių Pasaulio Lietuvių Bendruomenės (PLB) išsikeltų tikslų per paskutinį PLB Seimą, nes akivaizdu, kad aktyvi, kritiškai mąstanti, gebanti ir pasiruošusi gintis visuomenė yra itin veiksminga potencialių agresorių atgrasymo priemonė.

Jolita ZYKUTĖ

Diasporos pilietinio pasipriešinimo ir gynybos strategija

PLB Seimas įgaliojo PLB Visuomeninių reikalų ir specialiųjų projektų komisiją aktyviai veikti, stiprinant Lietuvos nacionalinį saugumą ir mažinant karinės invazijos į Lietuvą grėsmę; telkti lietuvių diasporą, kad ji būtų budri, atspari hibridinėms agresijoms ir pasiruošusi pilietiniam neginkluotam pasipriešinimui (rezistencijai).

Komisija aktyviai sąveikavo su Lietuvos Respublikos (LR) institucijomis, atsakingomis už šalies saugumą ir gynybą, - dalyvavo Lietuvos kariuomenės organizuotose stalo pratybose, yra įtraukta į Pilietinio pasipriešinimo tarybą, atstovavo PLB 2023 m. Vilniuje vykusiame NATO viršūnių susitikime.

Komisija paruošė „PLB/Lietuvos diasporos pasirengimo ir įsitraukimo į visuotinę gynybą ir pilietinį pasipriešinimą strategijos“ projektą, kuriame apibrėžta diasporos vieta valstybės gynyboje.

Šiuo metu vyksta projekto derinimas su atsakingomis LR institucijomis ir lietuvių bendruomenėmis pasaulyje.

Irmos Petraitytės-Lukšienės kalba demonstracijoje Miunchene (Vokietija) dėl Ukrainos pergalės ir karo sustabdymo. 2024 m. balandžio 14 d. Asmeninio archyvo nuotr.

Pirmoji strategijos kryptis - viešas palaikymas ir atsparumas

Ruošiant strategiją buvo iškeltas esminis tikslas - atliepti Lietuvos poreikius krizės ar karo metu.

Prie strategijos rengimo aktyviai dirbusi Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos narė, PLB Visuomeninių reikalų ir specialiųjų projektų komisijos pirmininkė Irma Petraitytė-Lukšienė (Vokietija) sako, kad strategijoje išskirtos trys pagrindinės kryptys.

Pirmoji kryptis - viešas palaikymas ir atsparumas apima užduotis ir veiksmus, siejamus su PLB diasporos telkimu, informavimu, rengimu pilietiniam pasipriešinimui ir visuotinei gynybai. Taip pat numatoma, kaip stiprinti atsparumą priešiškomis pastangoms mažinti paramą Lietuvai, pavyzdžiui, kaip PLB koordinuotų veiksmus užtikrindama užsienio politikų, visuomeninių organizacijų, įžymių visuomenės veikėjų, atskirų asmenų paramą Lietuvos gynybai. Strategijoje išdėstoma, kaip PLB dėtų pastangas stiprinti tarptautinę veiklą, - dirbtų su tos šalies žiniasklaida informuodama apie priešiškų šalių grėsmes, o atėjus dienai X apie būtinybę remti agresorei besipriešinančią Lietuvą; rengtų visuomenines palaikymo akcijas.

Materialinių išteklių vadyba ir Lietuvos gyventojų rūpyba

Antroji kryptis - materialinių išteklių vadyba. Ji apima finansinės paramos rinkimą, kaupimą, skirstymą, koordinavimą ir transportavimą į Lietuvą.

Trečia kryptis - globa, slauga, rūpyba apima pažeidžiamų ir nemobilizuojamų Lietuvos gyventojų evakuaciją, globą ir rūpybą, sužeistųjų slaugą ir visų susijusių veiksmų koordinavimą.

Pagrindiniai strategijos uždaviniai - operacionalizuoti PLB tinklą, didinti diasporos kompetencijas

rengiant diskusijas, seminarus, mokymus, kursus, įtraukiant į pratybas, stiprinant

atsparumą dezinformacijai ir suteikiant visuotinės gynybos žinių ir įgūdžių. Taip pat svarbu kurti išitraukimo į visuotinį pilietinį pasipriešinimą ir visuotinę gynybą koordinavimo centrus, remti demokratines valstybes bei už taisyklėmis grįstą tarptautinę tvarką kovojančias šalis ir organizacijas.

Irma Petraitytė-Lukšienė demonstracijoje Miunchene: "Ukraina turi laimėti, rusija – kapituliuoti".

Kitos šalys gali perimti Lietuvos diasporos patirtį

Petraitytė-Lukšienė atkreipia dėmesį, kad nors daugelyje Europos šalių jų vyriausybės kalba apie visuotinės gynybos poreikį, kol kas konkrečių veiksmų nematyti, tad reikalui esant Lietuvos diasporos atstovai gali prisidėti prie gyvenamosios šalies atsparumo stiprinimo pasidalydami savo žiniomis ir patirtimi.

Saugo ir gina žinojimas

Panikuoti dėl galimo pavojaus ir būti informuotam, kaip elgtis pavojaus metu, – du skirtingi dalykai. Reikėtų suprasti, kad aktyviai domėdamasis, kaip apsisaugoti, esi ne panikos skleidėjas, o sąmoningas ir atsakingas visuomenės narys. Kur galima rasti informacijos?

Naudingas informacijos šaltinis, kur galima sužinoti, kaip pasiruošti nelaimėms ir kaip elgtis jų metu, yra Lietuvos pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms interneto svetainė www.lt72.lt.

Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamentas prie Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos 2020 m. išleido Alberto Daugirdo mokomąjį leidinį „Pilietinio pasipriešinimo abėcėlė. Patarimai, kaip kovoti be ginklų“, kurį nemokamai galima perskaityti ar atsisiųsti pasinaudojus šia nuoroda: www.kam.lt/leidiniai/pilietinio-pasipriesinimo-abeceler-patarimai-kaip-kovoti-be-ginklu/.

Irma Petraitytė-Lukšienė prie Bundestago su Bundestago prezidente Bärbel Bas, Ukrainos ambasadoriumi Vokietijoje Oleksii Makeiev, Lenkijos ambasadoriumi Vokietijoje Dariusz Pawłoś, Latvijos ambasadore Vokietijoje Alda Vanaga ir Ukrainos aktyvistėmis. Asmeninio archyvo nuotr.

Vieninga diaspora trukdo valstybėms, kurios priešiškos Lietuvai

Istorija liudija, kokia galinga ir reikšminga jėga kovojant dėl Lietuvos nepriklausomybės atgavimo buvo diaspora, jos svarba ir šiuolaikiniame pasaulyje yra neginčijama. Geriausias pavyzdys – Lietuvos diasporos elgesys rusijai 2022 m. užpuolus Ukrainą, kai buvo sutelktos pajėgos materialinei paramai rinkti, organizuotos politinės palaikymo akcijos, daromas spaudimas gyvenamosios šalies valdžiai.

Kaip pabrėžia Lietuvos saugumo institucijos, diasporos galią Lietuvai priešiškos valstybės suvokia kaip reikšmingą pavojų, galintį sutrukdyti įgyvendinti jų tikslus, tad deda pastangas ją silpninti ir skaldyti. Dėl to įvairių kraštų lietuvių

bendruomenės ir jų lyderiai turėtų būti ypač budrūs.

Nors Lietuvai priešiškos šalys neapsiriboja tik rusija, bet šios šalies žvalgyba kelia diasporai didžiausią pavojų. Istoriskai žiūrint rusijos žvalgyba turi daug diasporų ardymo veiklos patirties – savo agentus infiltruodavo ir „dipukų“ stovyklose, ir tarp pokario rezistentų.

Viena garsiausių istorijų – vadinamoji Markulio byla, susijusi su sovietinio saugumo įsiskverbimo operacija į rezistencijos vadovybę, siekiant pakeisti viso pasipriešinimo taktiką ir nuslopinti partizaninį karą (apie tai išleista Arvydo Anušausko knyga „Išdavystė. Markulio dienoraščiai“). Interneto svetainėje www.kgbveikla.lt taip pat galima rasti daug dokumentų ir archyvinės medžiagos apie KGB veiksmus prieš lietuvių išeivijos antisovietinę veiklą.

Irma Petraitytė-Lukšienė Niurnbergo saugumo konferencijoje 2023 metais, kartu su Bundesvero generolu leitenantu ir Vokietijos gynybos ministerijos parengties ir paramos ginkluotųjų pajėgų departamento vadovu Kai Ronaldu Rohrschneideriu ir

Lietuvos šauliai aktyvina veiklą diasporoje

Lietuvos šaulių sąjunga (LŠS) yra patriotiška, sukurta organizacija, vienijanti jaunuolius (11–18 m.) ir suaugusius šaulius. Šiuo metu šaulių gretose yra ne mažiau kaip 50 tūkst. Lietuvos piliečių. Ne LR piliečiai gali būti LŠS rėmėjais.

LŠS taikos metu vykdo edukacines veiklas, kuriomis siekiama ugdyti visuomenės pilietiškumą ir formuoti jos gynybos įgūdžius. Ši organizacija yra itin svarbi užtikrinant nacionalinę saugumą, ji integruota į valstybės gynybą, krizių valdymo ir civilinės saugos sistemą.

LŠS siekia plėsti ir intensyvinti bendradarbiavimą su diaspora, kurti savo padalinius įvairiose pasaulio šalyse. Praeitą mėnesį kaip tik buvo pažymėtas 70-mečio jubiliejus, kai po karo iš Lietuvos pasitraukę šauliai ir patriotiškai nusiteikę Amerikos lietuviai 1954 m. kovo 7 d. Čikagoje, JAV, paskelbė apie Lietuvos šaulių sąjungos tremtyje atkūrimą. Organizacija aktyviai tebeveikia JAV, kiek silpniau Kanadoje.

Po rusijos agresijos prieš Ukrainą prasidėjo LŠS organizacijų steigimosi bumas užsienio valstybėse. 2022–2023 m. įsisteigė būriai Liuksemburge, Jungtinėje Karalystėje (kartu su Šiaurės Airija), Vokietijoje, Norvegijoje, Belgijoje, Nyderlanduose, Prancūzijoje. Veikė būrys Ukrainoje, bet šiuo metu jo veikla sustabdyta. 2024 m. planuojamas LŠS būrių steigimas Suomijoje, Švedijoje, Estijoje. Ateities planuose – plėtra į kitas valstybes, tačiau svarbu identifikuoti lyderius užsienio šalyse, kurie galėtų vykdyti LŠS veiklą.

LŠS skiria didelį dėmesį jaunimo pritraukimui ir ugdymui (stovyklos, mokymai, žygiai, šauliškų veiklų pristatymas). Netrukus prasidės nuotoliniai jaunuolių mokymai, o rugpjūtį Mičigano valstijoje Amerikos lietuvių vaikams bus surengta stovykla.

LŠS Lietuvoje vykdo karinio rengimo pratybas, į kurias kviečia išeivijoje gyvenančius šaulius, tačiau didelis dėmesys skiriamas ir neginkluoto pasipriešinimo veiksams, informacinėms technologijoms.

Irma Petraitytė-Lukšienė su Lietuvos kariuomenės vadu generolu Valdemaru Rupšiu ir PLB Visuomeninių reikalų ir specialiųjų projektų komisijos nariu dr. Virgilijumi Rutkausku. Asmeninio archyvo nuotr.

Kova su dezinformacija - misija (ne)įmanoma?

Informacinis karas – sfera, kuri skverbiasi į gyvenimą, net jeigu to nepastebime, ir yra svarbi pilietinio pasipriešinimo kontekste. Socialiniuose tinkluose ir internete sklindo daug dezinformacijos, kuria jos kūrėjai siekia tam tikrų propagandos tikslų. Dezinformacija (klaidingos, melagingos informacijos paskelbimas siekiant pakenkti asmeniui, šaliai, visuomenės grupei) nėra naujas fenomenas, tačiau jeigu tai vyksta internetu, dėl milžiniškos sklaidos jos pavojus daug kartų didesnis. Kaip priešnuodis siūlomi dezinformacijos atpažinimo mokymai moksleiviams ar suaugusiesiems.

Trys populiariausi dezinformacijos būdai – naujienų portalų kopijos (jomis naudodamiesi sukčiai išvilioja asmeninius, banko duomenis ar skelbdami klaidingą informaciją kelia sąmyšį), kompiuterinės programos, automatiškai atliekančios tam tikrus veiksmus (vadinamieji *botai*) ir troliai (realūs žmonės, gaunantys atlyginimą už melagingos informacijos skelbimą naujienų portalų ir socialinių tinklų komentaruose).

Kaip pripažįsta nepriklausomas tyrimų centras ir nevyriausybinė organizacija *Debunk.org*, atliekanti dezinformacijos analizę ir vykdanči medijų raštingumo kampanijas aštuoniose valstybėse (tarp jų – Baltijos šalyse, Lenkijoje, JAV), kovą su dezinformacija apsunkina keli veiksniai. Klaidinantį ir melagingą turinį demaskuojančios pajėgos yra nepakankamai vieningos, dezinformacijos analizė ir faktų tikrinimas užima daug laiko, pagaminti ir paskleisti dezinformaciją yra daug pigiau, nei ją demaskuoti, labai sunku tai daryti realiu laiku.

Galima daryti išvadą, kad efektyvus pasipriešinimas dezinformacijai reikalauja visa apimančių sprendimų, tačiau neabejotina, kad vienas geriausių būdų kovoti prieš dezinformaciją yra aktyvus kritinis mąstymas.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.